

SAVIVALDYBIŲ KONTROLIERIŲ ASOCIACIJA

Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijai

2022-08-03 Nr. P-13

I

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBĖS TARNYBOS ĮSTATYMO NR. VIII-1316 PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO IR KITŲ SUSIJUSIŲ TEISĖS AKTŲ NUOSTATŲ

Savivaldybių kontrolierių asociacija (SKA) susipažino su Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymo Nr. VIII-1316 pakeitimo įstatymo projektu (toliau – Valstybės tarnybos įstatymo projektas).

Atsižvelgdami į Lietuvos Respublikos Seimo priimto Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo¹ nuostatas, susijusias su savivaldos valstybės tarnautojų valstybės tarnybos santykiais, reguliuojamais Valstybės tarnybos įstatymu, atkreipiamo Valstybės tarnybos įstatymo projekto rengėjų dėmesį į, mūsų nuomone, nepakankamai aiškias įstatymo nuostatas ir teikiame siūlymus, kuriuos įgyvendinus, būtų sukurtos prielaidos valstybės tarnautojų teisinių, socialinių garantijų tobulinimui, efektyvesnei ir patrauklesnei valstybės tarnybai savivaldoje.

1. Dėl savivaldybės kontrolieriaus statuso

Vietos savivaldos įstatymo 27 str. 2 d.: Savivaldybės kontrolės ir audito funkcijoms įgyvendinti savivaldybės taryba steigia juridinį asmenį – savivaldybės kontrolės ir audito tarnybą, kurioje yra ne mažiau kaip 2 pareigybės (įskaitant savivaldybės kontrolieriaus pareigybę). *Savivaldybės kontrolės ir audito tarnybai vadovauja ir už jos veiklą atsako savivaldybės kontrolierius.*

Ta pati nuostata išliko Vietos savivaldos įstatymo redakcijoje nuo 2023-04-01: 67 str. 2 d. Savivaldybės kontrolės ir audito funkcijoms įgyvendinti savivaldybės taryba steigia juridinį asmenį – savivaldybės kontrolės ir audito tarnybą. Joje yra ne mažiau kaip 2 pareigybės (įskaitant savivaldybės kontrolieriaus pareigybę). *Savivaldybės kontrolės ir audito tarnybai vadovauja ir už jos veiklą atsako savivaldybės kontrolierius.*

Valstybės tarnybos įstatymo projekto 2 str. pateiktos sąvokos:

1 d. Aukštesnysis vadovas – valstybės tarnautojas, šio įstatymo nustatyta tvarka priimtas vadovauti valstybės ar savivaldybės institucijai ar įstaigai (išskyrus įstaigos vadovą, priimamą į pareigas politinio (asmeninio) pasitikėjimo pagrindu) ar valstybės pareigūnas, Seimo, Respublikos Prezidento ar Vyriausybės paskirtas vadovauti valstybės ar savivaldybės institucijai ar įstaigai kitų įstatymų nustatyta tvarka.

2 d. Įstaigos vadovas – valstybės tarnautojas, priimtas vadovauti valstybės ar savivaldybės institucijai ar įstaigai.

¹ Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo Nr. I-533 pakeitimo įstatymas, 2002 m. birželio 30 d. Nr. XIV-1268.

Iš pateiktų sąvokų nėra aišku, kuriai vadovų grupei priskirtas savivaldybės kontrolierius. Įstatymo nuostatose dėl priėmimo į valstybės tarnautojo pareigas, savivaldybės kontrolierius priimamas į įstaigos vadovo pareigas – 9 str. 2 d. į įstaigų vadovų pareigas priima: 6 p. [...] savivaldybės kontrolierių – savivaldybės taryba.

Kitose įstatymo nuostatose savivaldybės kontrolierius nėra įvardintas įstaigos vadovu ir nėra priskirtas kuriai nors įstaigų vadovų grupei:

- Valstybės tarnybos įstatymo projekto 6 str. 1 d. nurodyta: Valstybės tarnautojų (išskyrus įstaigų vadovus) pareigybės skirstomos į 9 grupes, nurodytas šio įstatymo 1 priede. Aukščiausia yra 1 grupė, žemiausia – 9 grupė. *Įstaigų vadovų pareigybės skirstomos į 2 grupes, nurodytas šio įstatymo 2 priede. Aukščiausia yra 1 grupė, žemiausia – 2 grupė.*

- 20 str. 1 d. [...] Įstaigų vadovų pareiginė alga nustatoma iš pareigybei šio įstatymo 2 priede nustatyto pareiginės algos koeficientų intervalo. Pareiginę algą nustato valstybės tarnautoją į pareigas priimančias asmuo.

Tačiau 2 priede savivaldybės kontrolieriaus pareigybės nėra. Ji nurodyta 1 priedo – t. y. valstybės tarnautojų (išskyrus įstaigų vadovus) pareigybių 3 grupėje.

Įstatymo projekto 1 priede, kaip ir aktualioje įstatymo redakcijoje, savivaldybės kontrolierius yra vienoje pareigybių grupėje su direktoriaus pavaduotojais – 3 grupė, o savivaldybės kontrolieriaus pavaduotojas – vienoje pareigybių grupėje su pareigybėmis departamento direktorius, vyriausias patarėjas ir kt. (4 grupė).

Akivaizdu, kad savivaldybės kontrolieriaus pareigybę ir kitas įstaigos – savivaldybės kontrolės ir audito tarnybos, pareigybes priskiriant žemesnio lygio pareigybių grupėms, atitinkamai turėtų būti sureguliuoti ir priėmimo į pareigas, vadovų kadencijų klausimai. Pvz., savivaldybės kontrolierius prilyginamas departamento pavaduotojui, tačiau jam taikoma kadencija, įstaigos vadovo veiklos vertinimo tvarka ir kt.

Analogiška neapibrėžta situacija yra ir su seniūnais – įstaigų vadovais.

Vietos savivaldos įstatymo (redakcija nuo 2023-04-01) 35 str.:

8 d. Seniūnas yra seniūnijos vadovas, seniūnijai skirtų biudžeto asignavimų valdytojas. Seniūnas yra valstybės tarnautojas: *seniūnijos – savivaldybės administracijos filialo – seniūnas yra karjeros valstybės tarnautojas, seniūnijos – biudžetinės įstaigos – seniūnas yra valstybės tarnautojas – įstaigos vadovas.*

9 d. Seniūną ir seniūną – ir savivaldybės administracijos filialo, ir biudžetinės įstaigos vadovą – į pareigas priima ir iš jų atleidžia savivaldybės administracijos direktorius, *vadovaudamasis šiuo įstatymu ir Valstybės tarnybos įstatymu. Į seniūno pareigas priimama tik konkurso būdu*, išskyrus atvejus, kai asmeniui, savo noru atsistatydinusiui iš seniūno pareigų, atkuriamas valstybės tarnautojo statusas [...].

Pagal Vietos savivaldos įstatymo (redakcija nuo 2023-04-01) nuostatas, seniūnas yra įstaigos vadovas (kai seniūnija yra įstaiga), tačiau seniūno pareigybė Valstybės tarnybos įstatymo projekte nepriskirta vadovų pareigybių grupėms (2 priedas), o nurodyta 1 priedo 5 grupėje.

2. Dėl kadencijų nustatymo įstaigų vadovams savivaldybių kontrolieriams

Vietos savivaldos įstatymo 27 str. 8 d. Savivaldybės kontrolierius į pareigas priimamas konkurso būdu ir iš jų atleidžiamas Valstybės tarnybos įstatymo nustatyta tvarka. [...]. Savivaldybės kontrolieriui kadencijų skaičius nėra ribojamas.

Ta pati nuostata išliko Vietos savivaldos įstatymo redakcijoje nuo 2023-04-01: 67 str. 8 d. Savivaldybės kontrolierius į pareigas priimamas konkurso būdu ir iš jų atleidžiamas Valstybės tarnybos įstatymo nustatyta tvarka. [...]. Savivaldybės kontrolieriaus kadencijų skaičius nėra ribojamas.

Valstybės tarnybos įstatymo projekto 12 str. 1. d.: Į įstaigų vadovų pareigas priimama 5 metų kadencijai konkurso būdu arba šio ir kitų įstatymų nustatytais atvejais be konkurso. [...].

Pažymėtina, kad ne politinio pasitikėjimo įstaigų vadovai savivaldoje yra tik du – seniūnas ir savivaldybės kontrolierius. Todėl logiška būtų nustatyti vienodas jų priėmimo, atleidimo sąlygas.

Siūlytume svarstyti savivaldos valstybės tarnautojų – įstaigų vadovų – savivaldybės kontrolieriaus ir seniūno, statusą reglamentuoti aiškiau. Nepriskiriant numatytoms įstaigų vadovų grupėms (Valstybės tarnybos įstatymo 2 priedas), o prilyginant direktoriaus pavaduotojo pareigybei (savivaldybės kontrolierių) ar skyriaus vedėjo (seniūną), nustatyti ir kitokias jų karjeros sąlygas: netaikyti kadencijų, peržiūrėti specialiuosius reikalavimus (Valstybės tarnybos departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos direktoriaus 2020 m. kovo 31 d. įsakymu Nr. 27V-31 „Dėl valstybės tarnautojų pareigybių aprašymų ruošinių ir bendrųjų, vadybinių ir lyderystės, specifinių ir bendrosios (vidaus administravimo) veiklos srities profesinių kompetencijų aprašymų patvirtinimo“ patvirtinti valstybės tarnautojų pareigybių aprašymų ruošiniai).

Pažymėtina, kad savivaldybės kontrolierių ir seniūną priskyrus žemesnėms pareigybių grupėms, jų atsakomybė už įstaigos veiklą nesumenksta.

3. Dėl įstaigos vadovo skyrimo paskesnėms kadencijoms, galimybės eiti pareigas, kol nepriimtas naujas vadovas

Valstybės tarnybos įstatymo projekto 12 str. 4 d. [...] Asmuo negali eiti tos pačios valstybės ar savivaldybės institucijos ar įstaigos vadovo pareigas daugiau kaip dvi kadencijas iš eilės, *jeigu kituose įstatymuose nenustatyta kitaip*.

Kadangi Vietos savivaldos įstatyme nustatyta kitaip – Savivaldybės kontrolieriaus kadencijų skaičius nėra ribojamas, svarstytinas siūlymas reglamentuoti priėmimą paskesnėms kadencijoms be konkurso, susiejant, kaip ir nustatyta, su kasmetiniu vertinimu, tačiau daugiau vertės suteikti kasmetiniams vertinimams – iš kurių kiltų vadovo *teisė arba galimybė* būti paskirtam paskesnėms kadencijoms.

Siūlytina nustatyti: pasibaigus įstaigos vadovo penkerių metų kadencijai, jis skiriamas be konkurso kitai penkerių metų kadencijai, jeigu jo tarnybinės veiklos vertinimo metu tarnybinė veikla kiekvienais kadencijos metais buvo vertinama labai gerai arba gali būti skiriamas be konkurso kitai penkerių metų kadencijai, jeigu jo tarnybinės veiklos vertinimo metu tarnybinė veikla kiekvienais kadencijos metais buvo vertinama labai gerai arba gerai.

Be to, Valstybės tarnybos įstatymo projekte neišspręstas klausimas, kas eina vadovo pareigas, jei naujas vadovas nėra paskiriamas konkurso būdu.

Siūlome nustatyti, kad įstaigos vadovas, pasibaigus jo kadencijai, toliau eina šias pareigas, kol teisės aktų nustatyta tvarka paskiriamas kitas įstaigos vadovas.

Siūlome nustatyti labai gerai arba gerai įvertintiems vadovams tarnybos tęstinumą kitai kadencijai. Vis dar pasitaiko atvejų, kai savivaldybėms, ypač mažesnėms, sunkiai sekasi surasti tinkamų, kompetentingų, atitinkančių kvalifikacinius reikalavimus kandidatų į savivaldybių įstaigų vadovų pareigas. Susidaro situacija, kai nesant įstaigos vadovui, jo funkcijų nėra kam atlikti, todėl kyla reali grėsmė, kad didžiojoje dalyje savivaldybių institucijų gali būti neįgyvendintos Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo nustatytos funkcijos, o likus be vadovo, nebelieka asmenų, kurie prisiimtų visą atsakomybę už įstaigos veiklą, tinkamą finansų ir turto valdymą, rengtų metinius veiklos planus, įstaigos strategiją ir pan. Laikiniai šias pareigas einantis asmuo paprastai nėra motyvuotas ir pasirengęs kokybiškai vykdyti visas šias funkcijas, dažniausiai tokiu laikotarpiu sprendžiami tik patys svarbiausi ir skubūs klausimai, o strateginiai ir į įstaigos veiklos tobulinimą orientuoti planai ir veiklos laukia naujo vadovo.

4. Dėl savivaldybių kontrolierių tarnybinės veiklos vertinimo

Valstybės tarnybos įstatymo projekto 18 str. 6 d. nustatyta, kad įstaigos vadovo tarnybinę veiklą vertina šį valstybės tarnautoją į pareigas priimančias asmuo, o kai įstaigos vadovą į pareigas priima kolegiali institucija, - šios institucijos vadovas. [...]

Vietos savivaldos įstatymo (redakcija nuo 2023-04-01) 15 str. 2 d. 7 p. numatyta išimtinė savivaldybės tarybos kompetencija – sprendimų dėl savivaldybės kontrolieriaus priėmimo ir atleidimo iš jų priėmimas [...].

Įstatymuose savivaldybės tarybos, kaip institucijos, vadovas nėra numatytas. Todėl lieka neaišku, kas turėtų atlikti savivaldybės kontrolieriaus kasmetinės veiklos vertinimą:

- mero institutui tapus vykdomąja valdžia – o tai yra savivaldybės kontrolieriaus pagrindiniu audituojamu subjektu, pavedimas merui, kaip iki šiol, vertinti savivaldybės kontrolieriaus veiklą neatitiktų gero valdymo principų ir nesudarytų prielaidų objektyviai vertinti savivaldybės kontrolieriaus veiklą;
- įstatymo leidėjui nenustačius, Vyriausybė per įstatymo įgyvendinamuosius teisės aktus to reglamentuoti neturėtų įgaliojimų.

5. Dėl išmokos pasibaigus įstaigos vadovo kadencijai

Valstybės tarnybos įstatymo projekte nenumatyta mokėti išeitines išmokas kadenciją baigusiems vadovams. Yra priimta teisės normų, reglamentuojančių išeitinių išmokų skyrimą Vietos savivaldos įstatyme (29 str. 7 d.), Valstybės kontrolės įstatyme (20 str. 9 d.), todėl siūloma, pasibaigus įstaigos vadovo kadencijai arba jam pačiam atsistatydinus, jo atleidimo iš pareigų dieną išmokėti 2 arba 4 mėnesių jo vidutinio darbo užmokesčio dydžio išeitinę išmoką priklausomai nuo to, kiek laiko jis ėjo pareigas.

Siūlytume nustatyti: Pasibaigus įstaigos vadovo kadencijai arba jam atsistatydinus savo noru, jeigu jis pareigas ėjo ne daugiau kaip pusę teisės aktais nustatytos kadencijos, jam išmokama dviejų mėnesių jo vidutinio darbo užmokesčio dydžio išeitinė išmoka, o jeigu savo pareigas jis ėjo ne mažiau kaip pusę teisės aktais nustatytos kadencijos, – keturių mėnesių jo vidutinio darbo užmokesčio dydžio išeitinė išmoka.

Dėkojame už bendradarbiavimą.

Prezidentas

Gintaras Radavičius